HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

השותפין

[א]שרצו לעשות מחיצה בחצר בונין את הכותל באמצע מקום שנהגו לבנות גויל גזית כפיסין לבינין בונין [ב]הכל כמנהג המדינה (א) גויל [ג]זה נותן ג' טפחים וזה נותן ג' טפחים בגזית זה נותן טפחיים ומחצה וזה נותן טפחיים ומחצה בכפיסין זה נותן טפחיים וזה נותן טפחיים בלבינין זה נותן טפח ומחצה וזה נותן טפח ומחצה [ד]לפיכך אם נפל הכותל המקום והאבנים של שניהם [ה]וכן בגינה מקום שנהגו לגדור מחייבין אותו [ו]אבל בבקעה [ז]מקום שנהגו שלא לגדור אין מחייבין אותו אלא אם רצה כונס לתוך שלו ובונה ועושה חזית מבחוץ [ח]לפיכך אם נפל הכותל המקום והאבנים שלו אם עשו מדעת שניהם בונין את הכותל באמצע ועושין חזית מכאן ומכאן לפיכך אם נפל הכותל המקום והאבנים של שניהם: **גמ'** סברוה מאי מחיצה גודא (א) כדתניא [ט]מחיצת הכרם שנפרצה אומר לו גדור חזרה ונפרצה אומר לו גדור

נתיאש

השותפין. שיש להן חצר בשותפות ובתי שניהן פתוחין לתוכו וכל חצירות ששנו חכמים לפני הבתים הן ורוב תשמישן בחצר: **באמצע.** זה נותן מחלקו חצי מקום עובי הכותל וכן זה: **גויל גזית כפיסין.** הכל מפרש בגמרא [ג.]: **הכל כמנהג המדינה.** אם מנהג לבנות בגויל אין חבירו יכול לומר איני חפץ אלא גזית: **זה נותן ג' טפחים כו'.** שעובי כותל גויל ו' טפחים ושל גזית חמשה ושל כפיסים ד' ושל לבינים ג': **לפיכך.** הואיל ובתחלת הבנין חייבום חכמים לבנות בין שניהם אם נפל הכותל לאחר שנים רבים אין האחד יכול לומר כל הכותל נבנה בחלקי ומשלי היו האבנים אע"פ שהוחזק יותר מחבירו וכגון שנפל הכותל בחלקו כדמפרש בגמ' [ד.]: **וכן בגינה.** מחייבין את שניהן לבנות במקום שנהגו לגדור באמצע: **אבל בבקעה.** שדה הלבן: **מקום שנהגו כו'.** בגמ' [שם] מפרש מאי קאמר: **ועושה חזית מבחוץ.** מפרש בגמ' [שם]: **ועושין חזית מכאן ומכאן.** להודיע שניהם עשאוהו: **גמ' גודא.** כותל: (ב) **כדתנן.** דקרי תנא לגודא מחיצה: **מחיצת הכרם.** שסמוך לשדה הלבן של חבירו: **אומר לו.** לבעל הכרם גדור אתה שלא יאסרו גפניך את תבואת השדה משום כלאים לפי שסמך בעל השדה את זרעיו סמוך לגדר כדתנן בפרק שני (דף כו.) היה גדר בינתים זה סומך לגדר מכאן את אילנותיו וזה סומך לגדר את זרעיו מכאן וכשאין שם גדר תנן בפ' שני [שם] לא יטע אדם אילן סמוך לשדה חבירו אא"כ הרחיק ממנו ד' אמות כדי עבודת הכרם דבהכי הוי כלאים: **חזרה ונפרצה אומר לו.** לגדור:

קידש

השותפין. כולה נזיקין חדא מסכתא היא כדאמרינן בהגוזל קמא (ב"ק דף קב.) ובפ"ק דע"ז (דף ז.) ואפי' לא הוי חדא מסכתא צריך לפרש למה נשנית מסכתא זו אחר ב"מ כדאשכחן דדייק גמ' בריש מס' שבועות (דף ג:) מכדי תנא ממכות סליק מ"ש דקתני שבועות וכן בכמה מקומות והא דאמר (ב"ק קב.) בתרי מסכתות אין סדר למשנה היינו לענין מחלוקת ואח"כ סתם משום דרבי לא שנה לתלמידיו כסדר המסכתות ופעמים שנה האחרונה קודם הראשונה [א] ואור"י דהיינו טעמא משום דקאי אהך פירקא דלעיל (ב"מ דף קטז:) הבית והעלייה של ב' שנפלו חולקים בעצים וכו' וקרי להו התם בגמ' שותפין וקתני נמי (שם דף קיח:) ב' גנות זו ע"ג זו וירק בינתים דהוי ענין שותפות: **כפיסין.** מפרש בגמ' ארחי וקשה לר"י והכתיב (חבקוק ב) וכפיס מעץ יעננה משמע שהוא של עץ ואור"י דשמא היו מניחין עצים מלמעלה ומלמטה: **בגויל זה נותן ג' טפחים כו'.** והא דלא קאמר בגויל ו' טפחים משום דלא נטעי למימר ו' לכל אחד וא"ת אמאי אצטריך למיתני מדת גויל וגזית כיון דתנן הכל כמנהג המדינה כמו שנהגו כן יעשו וי"ל דאם נהגו יותר מו' בגויל לא יעשה [ב] וכן כולם אלא כשיעור המפורש ומיהו אם נהגו לעשות פחות מו' יעשה דאפילו אם נהגו בהוצא ודפנא יעשה כדמפרש בגמרא וא"ת ומאי בעי בגמ' הכל כמנהג המדינה לאתויי מאי ומשני לאתויי אתרא דנהיגי בהוצא ודפנא לימא לאתויי כמנהג כל המקומות כמו שנהגו ונראה לר"ת דדוקא בהוצא ודפנא אבל פחות מכאן אפילו נהגו מנהג הדיוט הוא [ג] ומוכיח מכאן דיש מנהגים שאין לסמוך עליהם אפילו היכא דתנן הכל כמנהג המדינה: **לפיכך אם נפל הכותל וכו'.** פי' לפי שבונים הכותל בעל כרחם או משום דהקנו זה לזה לעשות גודא ללישנא קמא וכגון דידוע לנו עדיין וזוכרים שהקנו זה לזה וללישנא בתרא משום היזק ראיה וא"ת ומאי איריא משום דבונין הכותל בעל כרחם בלאו הכי נמי הוי של שניהם אפי' נפל לרשותא דחד מינייהו כיון דאין חזית לא לזה ולא לזה כדפריך בגמרא (ג) גבי בקעה לא יעשה חזית לא לזה ולא לזה ואי הוה דהאיך דנפל לרשותו מאי פריך הא צריך לעשות חזית שלא יפול לרשות אחר ויאמר שלו הן והא דאמרינן בהשואל (ב"מ דף ק.) גבי מחליף פרה בחמור וכן בריש הבית והעלייה (שם דף קטז:) וליחזי ברשות דמאן קיימא וליהוי איך המוציא מחבירו עליו הראיה היינו משום דהתם מתחילה מבורר היה הדבר וברשות אחד מהן נולד הספק אבל הכא מעיקרא נולד הספק ואם היו באין לחלוק בעוד שהכותל קיים היו חולקין בשוה מספק אפילו לרבנן דסומכוס דלית להו ממון המוטל בספק חולקין הכא מודו כיון דליכא הכא חזקה לזה יותר מלזה הילכך אפילו נפל לרשותא דחד מינייהו לא יפסיד האחר כחו והא דלא אמר הכא כל דאלים גבר כמו בזה אומר של אבותי (לקמן דף לד:) התם הוא דליכא דררא דממונא אבל הכא איכא דררא דממונא ומתרץ ר"י דהיינו הך דפריך בגמרא (ד) פשיטא כדפירש בקונטרס דאפילו לא פסיק לן דינא דמתניתין שמתחילה בין שניהם עשאוהו בעל כרחם היו חולקין בשוה ואפילו דנפל לרשותא דחד מינייהו כדמוכח גבי בקעה ומשני לא צריכא דנפל לרשותא דחד מינייהו פירוש ושהו ברשותו הרבה מהו דתימא כיון דשהו ברשותו הרבה ניהמניה שעשאוה כולה מיגו דאיבעי אמר ממך לקחתיה והיה נאמן משום דשהו הרבה ואף על גב דאמר בריש הבית והעלייה דשותפין לא קפדי אהדדי הכא איירי דשהו יותר מכדי רגילות דאטו משום דשותפין ניהו לא יקפידו עד עולם ולא דמי לגודרות דאין להם חזקה (לקמן דף לו.) לפי שאין ידוע ביד מי הם אבל הכא לא היה לו להשהותו כל כך ברשותו קמ"ל כיון דמעיקרא על שניהם היה לעשות לא מהימן לומר שהוא עשה הכל דמיגו במקום עדים הוא דאין סהדי שלא עשאה לבדו כיון שהיה יכול לדחוק את חבירו בדין שהיה עושה עמו אבל בבקעה אם שהו הרבה היה נאמן לומר שעשאה במיגו דאי בעי אמר לקחתיה והאי שינויא אינו אלא מאבנים אבל מקום הכותל לעולם פשיטא שחולקין אותו ואיידי דנקט אבנים נקט המקום: **סברוה מאי מחיצה גודא.** אע"ג דלבסוף קאי קאמר סברוה לפי שזה הלשון אינו עיקר מחמת פירקא דלקמן ודיחוי בעלמא הוא האי דמשני ולשון שני הלכה וכן פוסק ר"ת ואגב דנקט בהאי לישנא סברוה נקט נמי בלישנא אחריתי ועוד אור"י דבפרק קמא דנדרים (דף יא.) איכא סברוה אע"ג דלבסוף קאי ומסיק הכי: **כדתניא מחיצת הכרם שנפרצה.** יש ספרים דגרסי דתנן ואומר ר"ת שאינה משנה בשום מקום (ה) [ד] (וא"כ) היכי פשיט מינה בהגוזל קמא (ב"ק דף ק. ושם) דר"מ דאין דינא דגרמי ואם היתה משנה הוה אתי שפיר דסתם משנה ר"מ היא ואומר ר"ת דמשמע ליה דאתיא כר"מ מכח מתניתין דכלאים דמייתי התם המסכך [את] גפנו על גבי תבואתו של חבירו [ה"ז] קידש וחייב באחריותו [ה] והיא סתם משנה היא הילכך ההיא נמי דקתני קידש רבי מאיר היא [ו] ואין להאריך כאן יותר: **אומר לו גדור.** פירוש לבעל הכרם (ב) [ז] והוא המזיק דארבע אמות שאמרו להרחיק הוא בשביל עבודת הכרם [ח] כדאמרי' בפ' שני לקמן (דף כו.) ואפילו ר' יוסי דקאמר לקמן (דף יח: כה:) על הניזק להרחיק את עצמו האמר רב אשי לקמן (דף כה:) מודי ר' יוסי בגירי דיליה [ט] ואומר ר"י דלהכי קתני אומר לו גדור ולא קתני חייב לגדור לפי שצריך להתרות בו ואם לא התרו בו לגדור אינו חייב באחריותו [י] ולהכי נקט נמי תרי זימני נפרצה אומר לו גדור אף פעם שניה כשנפרצה צריך להתרותו שאינו סבור להיות חייב לגדור כל שעה ונפרצה פעם שלישית מספקא לר"י אם צריך להתרותו כל שעה או שמא סגי בתרי זימני ואין צריך להתרות בו יותר ור"ת מפרש דלהכי נקט תרי זימני לאשמועינן שאם יש תוספת מאתים בין מה שהוסיף בנפרצה ראשונה ובין מה שהוסיף בנפרצה שניה דאין מצטרפין לאסור [יא] ומראשונה ראשונה בטלי [יב] והארכתי בהגוזל קמא (ב"ק דף ק: ושם) ובפרק במה אשה (שבת דף סה.):

נתיאש

מסורת הש"ס

(א) [לקמן ג.] ב"ק ק. [תוספתא כלאים פ"ג], (ב) [צ"ל כדתניא], (ג) דף ד., (ד) דף ד:, (ה) כ"א וא"ת,

גליון הש"ס

תוס' ד"ה לפיכך וכו' מגו דאי בעי אמר ממך לקחתיה. קשה לי למ"ל מדין מגו ולא בפשוטו כי היכי דנאמן לקחתיה מכח דשהו הרבה מוכח שהוא שלו ה"נ יהא נאמן מדשהו הרבה מוכח שהוא בנה משלו ומאי אולמיה טענת לקוח מטענת אני בניתי:

הגהות הב"ח

(א) במשנה בגויל זה נותן:

(ב) תוס' ד"ה אומר וכו' דהוא המזיק:

מוסף רש"י

כפיסין. חתיכות עץ (חגיגה טז.). **מחיצת הכרם.** קיימא לן היה גדר בינתים זה סומך זרעים לגדר מכאן וזה סומך גפנים לגדר מכאן (ב"ק ק.). **אומר לו גדור.** שלא יוסיף התבואה אחד ממאתים בעוד המחיצה פרוצה ותאסר (שם ק:).

מכאן שייך לעמוד הבא

נתייאש הימנה ולא גדרה. ובתוך כך הוציא הזרע אחד מן המאתים שהיו בה בהיתר (שם). **הרי זה קידש.** ואין בטל אלא באחד ומאתים וכאן יש קצ"ט מן ההיתר ואחד באיסור (שם). **וחייב באחריותו.** דגרס לאסור תבואתו של חבירו (בכורות כח:). **אסור לאדם שיעמוד כו'.** שלא יפסידנו בעין הרע (ב"מ קז.). **מחייבין אותו לבנותו עד ד' אמות.** דבהכי סגי להיזק ראיה (לקמן ה.). **כופין אותו.** את בן החצר שאינו רוצה לסייע את בני החצר, לבנות בית שער ודלת לחצר. **לבנות להן בית שער** להיות שומר הפתח יושב שם בצל ומרחיק את בני רשות הרבים מלהציץ בחצר, ודלת לשער החצר לנועלו (לקמן ז:). **החלונות.** מי שהיו לו חלונות פתוחים לחצר חבירו והוחזק בדבר זה שלש שנים ובא בעל החצר לבנות שם כותל. **צריך לשער ד' אמות, בין מלמעלה.** אם בא להגביה יגביה כותלו ד' אמות מן החלונות, **בין מלמטה.** אם בא לבנותו נמוך צריך להשפילו מן החלונות ד' אמות, וטעמא מפרש בגמ', **ובין מכנגדן.** צריך להרחיקו מהן ד' אמות (לקמן כב.). **מלמעלן.** צריך להגביה שיעור שלא יציץ בהשענו על כותלו וישפיל ראשו ויראה דרך חלונות ויראה בבית חבירו (לקמן כב:). **כדי שלא יעמוד.** על ראש עובי כותלו ויראה (שם). **מכנגדן.** צריך להרחיק, **כדי שלא יאפיל.** ולא יהיב תנא דברייתא שיעורא (שם). **עושין לו מעקה גבוה ד' אמות.** משום היזק ראיה (לקמן ו:).

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"ב מהל' שכנים הל' יד סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קנז סעיף א:

ב ב מיי' שם הלכה טו טוש"ע שם סעיף ד:

ג ג מיי' שם הלכה יח טור שם:

ד ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף ה:

ה ה ו ז מיי' שם הלכה טז וסמג שם טוש"ע ח"מ סי' קנח סעיף א:

ו ח מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד:

ז ט מיי' פ"ז מהל' כלאים הל' יז סמג לאוין רפ טוש"ע י"ד סי' רצו סעיף מז:

מוסף תוספות

א. לפי שרבי לא היה לומד כסדר אלא כמו שהיו חפצים התלמידים, אבל כשחברם על הסדר חברם, וצריך בכל מסכתא טעם למה נשנית אחר שלפניה. תוס' ב"מ ב. ב. דבששה טפחים קאי טובא ואין צריך לרוחב גדול ממנו. רמב"ן. ג. ברמב"ן כתב. דאין מנהגם אלא מנהג שוטים וכופה אותו לעשות מחיצה מתקיימת. ד. אלא ברייתא היא. תוס' ב"ק ק. ה. ושם בסיפא: רבי יוסי ורש"א אין אדם אוסר דבר שאינו שלו. רמב"ן. ו. דמאן שמעת ליה דאמר אדם אוסר דבר שאינו שלו רבי מאיר. רמב"ן. ז. שהוא נתחייב להרחיק ארבע אמות משדה חבירו, או לעשות מחיצה ולסמוך, וכדתנן (לקמן כו.). רבינו יונה. ח. שלא יכניס מחרשתו בשדה חבירו שהיו רגילים לחרוש כרמיהם בשוורים. שם. ט. וכ"ש דחיישינן להיזק גמור, שמא יכניס מחרשתו, או יכנס וידרוס בשדה חבירו. שם. י. דלא מסקי איניש אדעתייהו להתחייב על כך, ואין לחייב על כגון זה מדינא דגרמי. שם. יא. ואפילו בנתיאש מלגודרה. רשב"א. יב. שכיון שגדר בנתיים בטל תוספת ראשונה שלא היה כדי לאסור, וראשון ראשון בטל. רמב"ן. כיון שגדר בנתיים איגלאי מילתא שמתחילה לא היה סופו של איסור זה לבא. ר"ן.

רבינו גרשום

השותפין דאית להו חצר בשותפות ונתרצו לחלוק ולעשות מחיצה: בונין את הכותל לאמצע: גמ' גודא. כותל: כדתנן (א) מחיצת הכרם שנפרצה לזה היה לו שדה תבואה ולזה היה לו כרם והיתה כותל מחיצה מפסקת בין השדה לכרם. ועכשיו נפרצה מחיצת כרמו דיש לחוש שלא יתערבו הזרעים בכרם. אומרים לו בית דין לבעל הכרם גדור.

(א) עי' בתוס' כאן ד"ה כדתניא.